

Raadsinformatiebericht

Collegevergadering: 21 mei 2024

Zaaknummer : 1249084
Team : Welzijnszaken Heemstede
Portefeuillehouder : S.A. Meerhoff
Openbaarheid : Actief openbaar

Onderwerp

Raadsinformatiebericht: Stand van zaken Hervormingsagenda Jeugd

☒ Ter informatie/update	☐ Toezeggingen/actielijst commissie of raad
☐ Beantwoording schriftelijke vragen	☐ Overige

Inleiding

Dit bericht informeert u over de laatste stand van zaken in de regio rondom de Landelijke Hervormingsagenda Jeugd (2023-2028). Op een later moment informeren wij u over de lokale vertaling, inclusief een nadere toelichting over de zorgen die het met zich meebrengt.

De Hervormingsagenda Jeugd (hierna: HAJ) is in juni 2023 door het Rijk en de VNG vastgesteld en bevat een groot pakket aan landelijke afspraken en maatregelen om het stelsel van jeugdzorg kwalitatief te verbeteren en financieel houdbaar te maken. Het pakket aan maatregelen moet leiden tot lagere uitgaven (landelijk 1 miljard structureel vanaf 2027). In de [handreiking uitvoering maatregelen Hervormingsagenda Jeugd](#) staat o.a. beschreven wat procentueel het aandeel per gemeente is in het behalen van de lagere uitgaven.

Na het vaststellen van de HAJ is gewerkt aan een landelijk implementatieplan. Dit [implementatieplan](#) is in november 2023 landelijk vastgesteld en geeft onder andere inzicht in de stappen die gemeenten en regio's moeten zetten bij de uitvoering van de verschillende maatregelen.

De HAJ is opgesteld door de vijfhoek, bestaande uit het Rijk, de VNG, vertegenwoordiging van jeugdhulpaanbieders, zorgprofessionals en cliëntorganisaties. In mei 2021 heeft de Commissie van Wijzen de financiële staat en stand van de jeugdzorg en het jeugdzorgstelsel beoordeeld. Het Rijk en de VNG kregen het dringende advies een agenda op te stellen met maatregelen die leiden tot duurzame verbetering en kostenreductie binnen de jeugdhulp. Dit heeft geleid tot de HAJ. Hierin staan een aantal landelijke ontwikkelingen over de jeugdhulp beschreven. Deze ontwikkelingen hebben regionale en lokale gevolgen. De HAJ heeft twee doelen die aan elkaar zijn gekoppeld:

1. Betere en tijdige zorg en ondersteuning voor jeugdigen en hun gezin, op de juiste plek en wanneer dit nodig is;

2. Een beheersbaar en daarmee duurzaam financieel houdbaar jeugdhulp stelsel.

Om deze doelen te bereiken worden acht thema's uitgewerkt:

1. Reikwijdte: jeugdhulpplicht voor de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen;
2. Jeugdhulp steviger verbinden aan aanpalende domeinen zoals het onderwijs, volwassenen-ggz en bestaanszekerheid;
3. Stevige lokale teams en toegang;
4. Terugdringen residentiële jeugdhulp: zo thuis mogelijk;
5. Kwaliteitsverbetering en blijvend leren;
6. Verbeteren van de organisatie en inkoop van specialistische jeugdzorg;
7. Eenvoudigere uitvoering en inkoop, minder administratieve lasten en aanpak negatieve effecten marktwerking;
8. Verbeteren inzicht in het functioneren van het jeugdstelsel met data en monitoring.

De komende jaren wordt landelijk, regionaal en lokaal, samen met de partners, uitvoering gegeven aan de HAJ. Op bepaalde onderwerpen overlapt de HAJ het huidige jeugdbeleid. Zo wordt er op dit moment in ZKJ al gewerkt aan en met verschillende thema's en maatregelen uit de HAJ, zoals de invoering van praktijkondersteuners jeugd bij huisartsen. Verder worden er door het Rijk en de VNG richtinggevende kaders opgesteld. Er wordt onder meer gewerkt aan een aanpassing in de reikwijdte van de jeugdwet en gemeenten worden verplicht om (bepaalde vormen van hoog-) specialistische zorg regionaal in te kopen. Waar nodig zullen lokale (jeugd) teams worden versterkt en moet integrale samenwerking met aanpalende domeinen en sectoren worden verbeterd. Uithuisplaatsingen worden zoveel mogelijk voorkomen. De HAJ is de grootste hervorming van ons jeugdzorgstelsel sinds 2015.

De implementatie van de Hervormingsagenda

Na het vaststellen van de HAJ is een landelijk implementatieplan opgesteld. Hierin zijn de thema's en de maatregelen uitgewerkt. Met dit landelijk implementatieplan wordt handelingsperspectief geboden aan alle partijen die met de uitvoering van de HAJ aan de slag zijn, dus ook voor gemeenten. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de toepassing van de richtinggevende kaders. De gestelde kaders zijn nog niet volledig vastgesteld door het Rijk. De VNG biedt ondersteuning bij dit proces o.a. in de vorm van handreikingen en advies.

Een aantal wetsvoorstellen zijn nodig als kader voor de benodigde hervorming, zoals de wetsvoorstellen [Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein](#) (Wams), [Wet verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen](#) en de [Wet integere bedrijfsvoering zorg- en jeugdhulpaanbieders](#) (Wibz).

Regionalisering

Een van de bouwstenen binnen de thema's betreft het versterken van de jeugdhulpregio's. Er is door VNG een startfoto gemaakt per gemeente en per jeugdhulpregio om zicht te krijgen op de actuele stand van zaken over de volledige breedte van de HAJ. Het wetsvoorstel Wet verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen is het vertrekpunt voor de voorstellen over regionalisering. Hier staan sterkere samenwerkingsverplichtingen voor gemeenten in genoemd.

Zodra het wetsvoorstel in werking is getreden dienen gemeenten een gemeenschappelijke regeling te treffen, als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Binnen Zuid Kennemerland en de IJmond werken we al geruime tijd nauw samen. De gespecialiseerde jeugdhulp is voor 2023 en verder opnieuw gezamenlijk ingekocht. Beleid wordt afgestemd en er wordt gewerkt aan een regionale verordening jeugdhulp.

Scan robuustheid regio's

Er is door het ministerie van VWS een scan uitgevoerd op de robuustheid van de 42 jeugdhulpregio's. De regio's Zuid-Kennemerland en IJmond zijn als aparte jeugdhulpregio's ingedeeld. Deze scan geeft per regio inzicht op de vraag of de regio voldoende robuust is om de afspraken uit de HAJ uit te voeren. Uit deze scan blijkt dat met 27 regio's in Nederland een verdiepend gesprek nodig is om de robuustheid te beoordelen. Ook ZKIJ behoort hierbij. Dit gesprek heeft reeds plaatsgevonden.

Financiën

Onderdeel van de HAJ is een structurele (landelijke) besparing oplopend tot € 1 miljard, vanaf 2026. Dit bedrag vormt de financiële doelstelling van de HAJ. De lokale effecten worden per gemeente uitgewerkt. Het Rijk claimt dat het besparingspotentieel voor Heemstede vanaf 2026 ongeveer € 829.000 bedraagt op een totaalbudget voor jeugdhulp van € 5,3 miljoen. Dit totaalbudget is inclusief de € 500.000 verhoging via de nog aan te bieden voorjaarsnota 2024. De compensaties voor jeugdzorg in het gemeentefonds van het Rijk worden met de € 829.000, zijnde het besparingspotentieel, verlaagd vanaf 2026. De dalende inkomsten via het gemeentefonds zijn reeds verwerkt in het meerjarenbeeld, maar de mogelijke besparingen aan de uitgavenkant zijn nog niet opgenomen in de meerjarenbegroting. In de regio is een deel van de maatregelen namelijk al geëffectueerd. Die zullen geen besparing meer opleveren. Voor de resterende maatregelen is het nog maar de vraag of dit daadwerkelijk een besparing oplevert. Dit is momenteel een gespreksonderwerp in de regio. Hieronder wordt de haalbaarheid van de afzonderlijke maatregelen toegelicht.

Kanttekeningen bij besparingspotentieel

De volgende kanttekeningen zijn te maken bij het besparingspotentieel:

- In de landelijke trend is te zien dat het aantal zeer complexe casussen toeneemt. De problematiek bij de lichtere vormen van jeugdhulp verzwaart, waardoor zorgtrajecten langer duren.
- Gevolgen van de gekozen maatregelen zijn niet altijd goedkoper. Een voorbeeld hiervan is het terugdringen van residentiële jeugdhulp. Een van de oplossingen hierbij is het bieden van jeugdhulp met verblijf in kleinschalige woonvormen (kwv). Deze kwv's bieden de jeugdigen o.a. veel meer perspectief voor de toekomst en ze wonen in een vorm die past bij "zo thuis mogelijk", echter deze kwv's zijn niet goedkoper.
- Hoe de verduidelijking van de Jeugdwet eruit komt te zien is nog niet definitief bepaald. Of het beperken van de reikwijdte van de Jeugdwet het gewenste besparingspotentieel kan gaan opleveren – en ook effect op de andere maatregelen heeft – is hierdoor niet eerder met zekerheid te zeggen dan het moment waarop de aangepaste wet van kracht is en de effecten zichtbaar kunnen worden.
- Het versterken van de sociale basis vraagt om een investering voordat het mogelijke besparingspotentieel bereikt wordt. De beweging van het versterken van het voorveld met een toereikend aanbod van (vrij toegankelijke) basisvoorzieningen om de vraag naar jeugdhulp te voorkomen en te verminderen, zien wij als kansrijk. Echter, dit kunnen individuele gemeenten niet alleen. Ook hier is samenwerking en afstemming en met de regio van belang.
- Van de besparingsmogelijkheden (€ 650 miljoen) is de inschatting dat deze in de regio ZKIJ onhaalbaar of slechts deels haalbaar zal zijn.
- Er is een fors besparingspotentieel gekoppeld aan het verminderen van administratieve lasten. Voor de regio ZKIJ geldt het volgende. Sinds 2023 zijn voor 9 jaar regionale contracten afgesloten voor specialistische jeugdhulp met een lumpsumfinanciering met vier consortia. Perceel 2 (relatief klein bedrag) is per 1 januari 2024 gegund voor tenminste drie jaar. In deze

aanbestedingen is (vanzelfsprekend) rekening gehouden met vereenvoudiging, standaardisatie, minder administratieve lasten etc., waardoor een groot deel van de maatregelen uit de agenda die vanaf 2024/2025 tot besparingen zouden moeten leiden, niet meer als nieuw in te voeren maatregel gelden.

- Tenslotte is de inschatting dat het lastig zal zijn om de (exacte) besparingen per thema financieel zichtbaar te maken, laat staan deze financieel ook zodanig te vertalen dat het ook leidt tot een verlaging van uitgaven aan de kant van de gemeente. Besparingen zouden elders (bij zorgaanbieders) zichtbaar kunnen worden. Wachttijden, wachtlijsten en volumegroei zijn van invloed op de uitgaven. Daar waar de aanname is dat een maatregel een besparing kan opleveren, zal dit vertaald worden in een taakstelling aan gemeentezijde of bij aanbieder(s) door middel van een korting op de lumpsum.

Onderdeel van de afspraken over de Hervormingsagenda is ook dat een deskundigencommissie in 2025 en 2028 een advies geeft over de voortgang van de uitvoering van de voornemens en maatregelen (op basis van de monitor). Dit kan leiden tot aanpassingen van de financiële afspraken. De beschikbaarstelling van de gereserveerde structurele middelen bij het Rijk voor de jaren 2026 en verder vindt plaats na advies van de deskundigencommissie en de besluitvorming daarover.

Als regio Zuid-Kennemerland en IJmond zijn wij o.a. goed vertegenwoordigd op landelijke bijeenkomsten van de jeugdhulpregio's en de overleggen van G40 waar de HAJ op de agenda staat. Tijdens deze bijeenkomsten wordt actief gecommuniceerd hoe wij tegen het besparingspotentieel aankijken.

Het vervolg

1. De uitkomsten van de robuustheidsscan zijn aanleiding voor een verdiepend gesprek. Dit gesprek vindt plaats in Q2 2024. Hierna wordt duidelijk welke stappen wij nog moeten nemen om te voldoen aan de robuustheid van de jeugdhulpregio.
2. De uitkomsten van de startfoto zijn bekend. Op basis van de uitkomsten hiervan wordt een regionaal plan opgesteld om verdere, concrete stappen te zetten binnen de HAJ.
3. Als voorloper op een gemeenschappelijke regeling, wordt er momenteel gewerkt aan een regionale samenwerkingsovereenkomst waarin de samenwerking van de jeugdhulpregio's Zuid-Kennemerland en IJmond beschreven staat. Deze samenwerkingsovereenkomst is in Q3 2024 gereed.
4. Er wordt regionale afstemming gezocht over hoe financieel om te gaan met deze besparingen en het inboeken ervan in de P&C-cycli.
5. Er wordt regionaal verkend of verdere harmonisatie binnen domein jeugd en aanpalende domeinen mogelijk is.
6. De landelijke monitor is gestart (april 2024) door VWS om te beoordelen of de afgesproken maatregelen worden gevolgd en de beoogde effecten worden bereikt. Dit wordt jaarlijks ingevuld, deels per gemeente en deels per jeugdhulpregio.
7. Vanuit de landelijke monitor komt een dashboard beschikbaar (Q3 2024) per gemeente en per jeugdhulpregio.
8. In september 2024 is de eerste landelijke rapportage voor de deskundigencommissie gereed.